

Сучасні тренди ринку фінансових технологій в Україні

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Розглянуто основні сучасні тренди ринку фінансових технологій в Україні. Представлено фактори, які впливають на розвиток ринку фінтеху. Зроблено висновок про те, що фінтех-компанії активно використовують технологічні інновації для вдосконалення фінансових послуг і конкурують на світовому ринку, що постійно зростає як на глобальному, так і національному рівнях. Україна зосереджується на формуванні цифрової економіки та суспільства, де розвиток ринку фінтех вимагає використання блокчейну та штучного інтелекту.*

***Ключові слова:** фінансові технології; фінансовий сектор; штучний інтелект; блокчейн; кіберзахист.*

Modern Market Trends of Financial Technologies in Ukraine

***Abstract.** The main trends of the market of financial technologies in Ukraine are considered. Factors affecting the development of the fintech market are presented. It is concluded that fintech companies actively use technological innovations to improve financial services and compete in the world market, which is constantly growing both at the global and national levels. Ukraine focuses on the formation of a digital economy and society, where the development of the fintech market requires the use of blockchain and artificial intelligence.*

***Keywords:** financial technologies; financial sector; artificial intelligence; blockchain; cyber protection.*

Протягом останніх п'яти років український фінансовий сектор відзначився значним прогресом у розвитку фінансових технологій, що було обумовлено декількома факторами [1]: Розширенням процесів цифровізації на міжнародному рівні; Наслідками світової економічної кризи, яка розпочалась у 2008 році; Зростанням конкуренції на фінансових ринках; Прагненням до інновацій та високими вимогами до зручності користування, якості та швидкості отримання інформації; Карантинними обмеженнями, пов'язаними з розповсюдженням COVID-19.

За даними Ukrainian FinTech Directory 2020, більшість фінтех-компаній оперує за рахунок власних коштів засновників. Додатковим фактором, який впливає на розвиток ринку фінтеху, є ініціативи державних органів, зокрема Національного банку України та Міністерства цифрової трансформації. Протягом 2021-2022 років вони активно розробляли проекти, які впливали на фінтех галузь, зокрема [2]: Проект концепції системи миттєвих платежів в Україні; Закон України «Про платіжні послуги», який дозволяє регулятору випускати цифрову валюту та розширювати продуктову лінійку ринку; Проект Закону України «Про віртуальні активи»; Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні»; Дорожня карта розвитку ринку віртуальних активів; Проект "Інтернет-субвенція" для оптичного підключення сіл.

Також важливими для українського фінтех-ринку стали: Створення Open Banking API HUB в Україні; Участь українських компаній на світовій IT-конференції Web Summit; Виходження необанків з пілотних проектів у робочий режим; Випуск NFT (невзаємозамінних токенів) українськими художниками; Стипендії в криптовалюті та проект з виплатою зарплати в цифровій гривні.

Національний банк України затвердив Стратегію розвитку фінтеху до 2025 року, яка передбачає створення повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими сервісами та доступними цифровими послугами. Ключовими елементами цієї Стратегії є: Створення регуляторної «пісочниці» для швидкого тестування інноваційних проектів; Розвиток фінансової грамотності та залучення населення та бізнесу; Академічна база з фокусом на відкритий банкінг.

Успішна реалізація цієї Стратегії значною мірою залежатиме від проектів Національного банку, таких як віддалена ідентифікація, європейська директива PSD2, миттєві платежі та кібербезпека.

Основними трендами ринку фінансових технологій стали:

1. Послуги через мобільний телефон. У зв'язку з появою смартфонів лише 10 років тому темп змін у цій сфері вражає своєю швидкістю. Смартфони стали невід'ємною частиною нашого життя, ставши ключовим інструментом завдяки доступності Інтернету, поширеності мобільних додатків та соціальних мереж. Обсяг інформації, якою обмінюються люди кожної секунди, стрімко зростає. Чимало даних, які існують сьогодні, з'явилися лише за останні два роки. У світі сучасних технологій телефон став путівником у сферу фінансових послуг, дозволяючи легко та зручно проводити оплату та перекази коштів.

Практично кожен другий житель планети вже має смартфон у кишені. Розширення екранів, поява відкритих програмних інтерфейсів (API) та створення зручних мобільних додатків у епоху Інтернету роблять фінансову інформацію доступною та сприяють розширенню спектру мобільних фінансових послуг для людей.

2. Фінансові послуги та соціальні мережі. Люди активно діляться своєю особистою інформацією у соціальних мережах, включаючи дані про своє життя, роботу та відпочинок. Фінансові технологічні компанії вміло використовують ці дані, оскільки вони включають у себе набагато більше інформації, ніж може містити будь-яка офіційна база даних. Вони аналізують профілі людей у соцмережах, досліджуючи їх освіту, роботу, коло знайомств та спосіб проведення часу, включаючи інтернет-активність. Цей аналіз дозволяє їм проводити оцінку ризику та надавати персоналізовані послуги своїм можливим клієнтам. З популярністю мобільних додатків для спілкування з'явилася ідеальна платформа для чат-ботів, які у свою чергу допомагають установлювати більш довірливі відносини між фінансовими установами та споживачами, особливо серед тих, хто виріс на рубежі століть. Фінансові технологічні компанії активно підтримують технології чат-ботів і використовують ці інтерактивні платформи як стандарт для обслуговування клієнтів. Це сприяє кращому інформуванню та освіті споживачів.

3. Альтернативні види платежів. Даний тренд включає платіжні термінали, безконтактні та мобільні платежі, QR-платежі, електронні та цифрові гаманці, а також криптовалюти. Впровадження правил щодо електронних грошей в Європейському Союзі та поява й розвиток нових фінансових провайдерів електронних грошей, таких як M-Pesa у Кенії, WeChat Pay та Alipay у Китаї, дали доступ мільйонам людей до фінансового сектору та різних способів платежів і фінансових послуг. Міжнародна стандартизація платежів з QR-кодами на таких ринках, як Індія та Китай, веде до нової хвилі можливостей, які забезпечать доступ мільйонам мікро- та малих підприємств до електронних платежів, оскільки для цього сегменту торговців використання традиційного POS-терміналу для прийому пластикових дебетових/кредитних карток було дуже дорогим задоволенням.

4. Маркетплейси. Розвиток небанківських послуг кредитування дозволив надавати кредити клієнтам через посередницькі цифрові платформи, які поєднують кредиторів із позичальниками, з використанням власних коштів таких платформ або ж прямим кредитуванням між учасниками. У цій широкій категорії представлені платформи прямого кредитування в форматі P2P та онлайн балансове кредитування

5. Нові бізнес-моделі. З появою нових гравців на фінансовому ринку змінюється підхід до того, хто та за що сплачує. Банки, переважно, здійснюють продажі своїх продуктів та послуг у пакетах. За такої практики доходність одних позицій покриває збитковість інших послуг. Із розвитком платформ-агрегаторів послуг, які будуть пропонувати користувачу всі послуги безкоштовно або за невелику плату, банкам потрібно буде змінити умови за своїми продуктами: тепер кожен сервіс має самостійно приносити банку прибуток та ще й бути конкурентним на ринку. Маркетплейси, які фінансують малий та середній бізнес, а також пропонують мікрокредитування, стають прямими конкурентами банків. Банківські клієнти вже звикли сплачувати комісії. Проте в сучасному інноваційному світі їм все частіше пропонують користуватися такими ж послугами безкоштовно або набагато дешевше, ніж у банків. Вже є достатньо успішних прикладів партнерства банків та кредитних платформ із різними моделями – як P2P, так і балансового кредитування. В інших випадках банки самостійно розвивають подібні платформи для підтримки своїх клієнтів, найчастіше мова йде про клієнтів МСБ, які до того оцінювалися як більш ризикові, оскільки у них була недостатня або й зовсім відсутня кредитна та бізнес-історія.

6. Одним із актуальних напрямів є використання штучного інтелекту у фінансовій сфері. Згідно з дослідженням компанії Accenture близько 54% клієнтів банків виявили бажання активно контролювати свій бюджет у режимі реального часу, тоді як 41% виявили готовність отримувати консультації від систем штучного інтелекту щодо фінансових послуг та операцій. На сьогоднішній день технології штучного інтелекту вже застосовуються у чат-ботах для персоналізованих консультацій та голосової автентифікації, що дає можливість клієнтам здійснювати миттєве самообслуговування через мобільні додатки. Також, штучний інтелект невід'ємно пов'язаний з захистом особистих даних, виявленням фінансових зловживань та шахрайства. Зі збільшенням обсягів фінансових операцій, виконуваних фізичними та юридичними особами (включаючи мобільні застосунки), стає важливою проблемою безпека та захищеність цих транзакцій.

7.Цифрова ідентифікація та біометрія. Одним з найскладніших завдань для банків та інших надавачів фінансових послуг є ідентифікація та підтвердження особи користувачів. Декілька країн, особливо Індія, вклали кошти в створення систем цифрової ідентифікації на основі біометричних даних. Біометрія, яка включає ідентифікацію за голосом, відбитком пальця або розпізнаванням обличчя, змінює спосіб надання фінансових послуг. Цей тренд не тільки відповідає вимогам щодо KYC перевірки, але й вирішує нагальні проблеми споживачів. Складність введення паролів та кодів стримує велику кількість користувачів від використання нових цифрових фінансових рішень. Впровадження біометричного уніфікованого інтерфейсу платежу в Індії мало наслідком зростання обсягу цифрових платіжних транзакцій на 1000%.

Як ми бачимо, Фінтех-компанії активно використовують технологічні інновації для вдосконалення фінансових послуг і конкурують на світовому ринку, що постійно зростає як на глобальному, так і національному рівнях. Україна зосереджується на формуванні цифрової економіки та суспільства, де розвиток ринку фінтех вимагає використання блокчейну та штучного інтелекту. Український фінтех акцентується на розширенні використання блокчейну для відстеження грошових потоків, платежів та фінансових послуг, а також на управлінні ідентифікацією, укладенні контрактів та врегулюванні спорів з клієнтами. Також важлива адаптація технологій штучного інтелекту для ефективного управління витратами та оптимізації бізнес-процесів для вітчизняних підприємств, що підвищить їх конкурентоспроможність на ринках ЄС.

У той же час, низка перспектив може сприяти його розвитку, забезпечуючи більш широкий доступ до фінансових послуг, покращену ефективність операцій та сприяючи інноваціям у фінансовому секторі. а саме:

1. Регуляторні реформи. Покращення та спрощення правового середовища для стартапів FinTech. Введення спеціальних регулятивних механізмів для сприяння інноваціям у фінансовому секторі

2. Співпраця з урядом та банківським сектором. Розробка партнерських програм між FinTech компаніями та традиційними банками для впровадження новітніх технологій. Підтримка та фінансування урядом інноваційних проектів у сфері FinTech.

3. Безпека та захист даних. Розробка стандартів безпеки для захисту конфіденційності фінансових даних.

Імплементация технологій блокчейну та кіберзахисту для забезпечення безпеки у фінансових операціях.

4. Вдосконалення технологічної інфраструктури. Розвиток та впровадження нових технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та аналіз даних для покращення фінансових послуг. Створення інноваційних платіжних систем та мобільних додатків для зручного доступу до фінансових послуг.

5. Фінансування та інвестиції. Створення інвестиційних фондів та підтримка інвестування у FinTech стартапи та інноваційні проекти. Надання фінансової підтримки та грантів для розвитку новаторських ідей у FinTech секторі.

6. Інформаційна освідченість та просвітництво. Проведення освітніх кампаній для споживачів та бізнесу щодо переваг використання FinTech послуг. Забезпечення доступної інформації про ризики та переваги використання цифрових фінансових послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Zhytar, M. (2024). РИНОК FINTECH В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ, ШЛЯХИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 1(13), 4-12. <https://doi.org/10.32750/2024-0101>

2. Фінтех в Україні: тенденції, огляд ринку та каталог. Доступ до ресурсу: https://data.unit.city/fintech/fgt34ko67mok/fintech_in_Ukraine_2018_ua.pdf

Житар Максим Олегович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, m.zhytar@kubg.edu.ua

Zhytar Maksym. Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Finance, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, m.zhytar@kubg.edu.ua